

Innovaatiot, rahoitus ja investoinnit

TKI-politiikka

Mistä on kyse?

Suomessa toimiva kemianteollisuus on kasvuhakuinen ratkaisujen tekijä, jolla on myös omana tavoitteenaan olla luontopositiivinen hiilineutraali toimiala. Tämän toteutuminen onnistuu vain investoinneilla, jotka hyödyntävät uusia innovaatioita ja teknologioita. Vihreän siirtymän tavoitteiden saavuttamiseksi kemianteollisuuden investointien pitäisi moninkertaistua nykyisestä. Ilmastotavoitteetkin ovat vain muutaman innovaatiokierroksen päässä. Parlamentaarinen yhteistyö TKI-asioissa ja nykyisen hallituksen kunnianhimoiset hallitusohjelmakirjaukset luovat uniikin mahdollisuuden luoda yhdessä eri toimijoiden kesken Suomeen yksi maailman parhaista TKI-infrastruktuureista. Tähtäimenä tulisi olla vähintäänkin Suomen tutkimus- ja innovaatiokyvyn nostaminen sille tasolle, jolla se on ollut ja mielellään maailman huippujen joukkoon. Onnistuessaan tämä luo sekä toivottua kasvua sekä työpaikkoja.

Kunnianhimoisessa TKI-politiikan uudistamisessa ei ole pelkästään kyse rahoitusinstrumenteista vaan myös innovaatiot mahdollistavasta politiikasta sekä yhteistyöstä eri toimijoiden kesken. Lähtökohdana innovaatiopolitiikalle on, että teknologiat ja innovaatiot eivät tunne rajoja ja toimialamme on jatkuvassa globaalissa kilpailussa. Yritykset panostavat TKI-toimintaan ja investoivat Suomeen vain, jos Suomi nähdään kilpailukykyisenä ympäristönä. Poliitiikan tulee luoda tilaa kehitykselle ja onnistumisille sekä jakaa siihen liittyvää riskiä.

Vuonna 2022 valtion T&K-menoista korkeakoulusektorille meni 1387 M€ ja yrityssektorille 244 M€. Myös korkeakoulujen ja yritysten yhteistyön määrä on notkahtanut (Vuosina 2010–2017 yritysten ja yliopistojen yhteistyö vähentyi yli 40%). Kemianteollisuus ry katsoo, että lähivuosina jaettavat lisäpanostukset TKI-toimintaan sekä T&K-rahoituslaki tulee kytkeä yritysvetoisen TKI-rahoituksen lisäksi myös yritysten ja yritys-korkeakoulu-yhteistyön elvyttämiseen ja tukemiseen.

Politiikkasuositukset

Kaksi kolmasosaa julkisesta T&K-lisärahoituksesta suunnataan yritysten T&K-avustusten kasvattamiseen. Rahoitus jaetaan kilpailullisesti Business Finlandin kautta yritysveitoiseen tutkimus- ja kehitystoimintaan.

Kemianteollisuus ry katsoo, että kaiken kokoisten yritysten tulee voida hyötyä tuki-instrumenteista. Tällä hetkellä suurempien yritysten on hankala saada tukea t&k-hankkeille. Tällä on vaikutuksia siihen mihin globaalit yritykset sijoittavat tuotekehitysyksiköitään (yritysten sisällä käydään kilpailua), koska maat käyvät tällä hetkellä kilpailua parhaimpien kehitysympäristöjen edellytyksistä.

Tällä hetkellä Business Finlandin rahoitusohjelmat ovat tutkimuksen ja kehityksen osalta liian lyhyitä. Tahtotilana on toimia pitkäjänteisemmin ja siksi rahoitusohjelmien kesto tulee pidentää nykyisestä viiteen vuoteen, joka vastaisi paremmin T&K-toiminnan aikajännettä yrityksissä.

Lisäksi rahoituksen pitää antaa tukea tarpeeksi pitkälle esikaupalliseen tekemiseen.

Innovaatioien kaupallistamiseen tulisi kohdistaa resursseja, koska Ilmastorahaston ja Teollisuussijoituksen fuusioimisen jälkeen ei Suomessa ole valtiollista rahoittajaa pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin. Teollisuussijoituksen tulisi joko ottaa käyttöön epäsymmetriset rahoitusinstrumentit tai pilotoinnin- ja demonstroinnin rahoitukselle on luotava uusi rahoitusmekanismi. Pilotointi- ja demonstrointi tarkoittaa kemianteollisuudessa käytännössä tuotantoprosessin rakentamista pienoiskoossa, joka vaatii laitosinvestoinnin. Nämä ovat arvoltaan muutamasta kymmenestä miljoonasta noin sataan miljoonaan. Varsinkin pienemmille yritykselle tämä vaihe koituu mittavien kustannusten ja Suomen rahoitusmarkkinoiden pienuuden

takia esteeksi kasvulle, jolloin teknologia usein myydään pois Suomesta. Julkisen riskirahoitusmekanismin puuttuminen johtaa myös siihen, että uusia teknologioita pilotoidaan täällä hitaammin tai että teknologioiden pilotointi tehdään paremmassa toimintaympäristössä ja koska pilotointi-investointi tehdään muualle, myös tuotanto usein toteutetaan muualla kuin Suomessa. Suomen tulee käyttää kaikki EU:n valtiontukipolitiikan mahdollisuudet hyväksi.

TKI-verokannuste tulee laajentaa uudistumista tukeviin laitehankintoihin. Etenkin nyt uudistushaluiset yritykset joutuvat investoimaan nopean digitaalisen kehityksen seurauksena uudenlaiseen tuotekehityslaitteistoon. Esimerkiksi tekoäly luo mahdollisuuksia kemianteollisuuteen, mutta uudet teknologiat ovat alalla suuria investointeja. Laitetuki olisi Suomelle myös lisä kilpailuun yritysten TKI-funktioiden sijoittumisessa globaalisti. Laitteinvestointien lisääminen myös loisi uusia työpaikkoja, koska tällöin yritysten olisi pakko kouluttaa korkean osaamisen henkilöstöä.

Kemianteollisuus peräänkuuluttaa lisäksi keskustelua siitä, miten disruptiivisten teknologioiden kaupallistamista voisi tukea. Disruptiivisen teknologian kaupallistaminen on erittäin pääomaintensiivistä ja maksaa keskimäärin kemian alalla kymmenistä miljoonista muutamaan sataan miljoonaan uudesta tuotteesta puhuttaessa (lääkeyrityksissä puhutaan 1,5-2 miljardista) ja pienempimuotoisessa prosessiparannuksesta puhutaan sadoista tuhansista. Aikajänne on yleensä noin kymmenestä vuodesta kahteenkymmeneen vuoteen. Yritys ei helposti lähde kaupallistamaan keksintöjä, ellei saa riskiä jaettua. Täysin uudet teknologiat tai vanhan teknologian käyttö täysin uudella tavalla vaativat riskirahoitusta. Isoriskiset hankkeet tulevat lisääntymään, kun yritykset hakevat kasvua uusilta alueilta ja sen rahoittaminen nopeuttaa vihreän siirtymän toteutumista.

Uusien teknologiaohjelmien perustaminen, jossa yritykset ja tutkijat pääsevät kohtamaan. Tällä hetkellä alamme kokee yhteistyön etenkin yliopistojen kanssa haasteelliseksi, koska yliopistojen sopimusjuridiikka ei taivu yhteistyöhön vaan yritykset nähdään melkein aina olevan asiakassuhteessa yliopistoon. Tämä ei kannusta yhteistyöhön ja siksi yhteistyölle tulee luoda uusia foorumeita.

Huippuosaajien, mukaan lukien huippututkijat, houkuttelu Suomeen. Maahantulon täytyy olla sujuvaa ja huippututkijoille täytyy luoda puitteet tehdä korkealaatuista tutkimusta, joka vaatii tarpeeksi pitkäjänteisen tutkimusrahoituksen. Tutkimuksen hyödynnettävyys yrityksissä tulee varmistaa, koska innovaatio on innovaatio vasta kun se on tuottava. Tutkijoiden tulee pysyä esteittä siirtyä yliopistojen ja yritysten välillä, koska keksintöjen kaupallistaminen vaatii usein tutkijan roolia myös uudessa yrityksessä tai kaupallistamisprojektissa.

Innovaatiotoiminnan esteiden purkaminen niin kotimaassa kuin EU-lainsäädännössä. Esimerkiksi julkisten sairaaloiden tutkimusedellytysten vahvistaminen sekä toisilain uudistaminen, jotta tietoa saadaan vastuullisella tavalla käytettyä tutkimuksen ja kehityksen vauhdittamiseksi. EU-lainsäädännössä pitäisi pyrkiä kohti teknologianeutraaliutta eikä voittavaa teknologiaa saisi valita poliittisesti. Tiettyjen teknologioiden täyskieltoa tulee harkita erittäin tarkasti varsinkin, jos kuitenkin kilpailijamaat hyödyntävät tekniikoita. Lisäksi rahoituspolitiikassa pitäisi mahdollisimman monen ohjelman toimia excellence-periaatteella eikä koheesioperiaatteella.

Alexandra Peth
Asiantuntija, Innovaatiot, rahoitus ja investoinnit
+358 43 825 9505
Kemianteollisuus ry